

opr. 2 X 1994

MGr

FUNDACJA GENERALNEJ ELŻBIETY ZAWACKIEJ
Ar...
87-100...
N...
Nrt-ku... 1030 1506 0000 0000 5002 0244

Irena Wypych

80°-342 Gelanisk - Olino.

sióstrzeniec -
Zenon Rosimski

87-300 Brodnica

Brodnica
AK ROAK

Kordalska Irena

zam. Wypych

ps. „Dorotka”

K: 624/1031 Pom.

SPIS ZAWARTOŚCI
TECZKI

Skordalska, Inesa.....

T: 624/1031 Pom.....

Brodnica, AK, POAZ.....

I./1. Relacja k. 4 s. 1-4

I./2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące relatora k. 3 s. 1-3

I./3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące relatora

II. Materiały uzupełniające relację

III./1. Materiały dotyczące rodziny relatora

III./2. Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r.

III./3. Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945)

III./4. Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945

III./5. Inne ...

IV. Korespondencja

1.) listy k. 2 s. 1-2

V. Nazwiskowe karty informacyjne k. 2

VI. Fotografie dwa i kompozycje

$\frac{I}{1}$ Relacja właściwa: Kondalisko Greus zam. Wypych

- Relacja Greny Wypych zawarta w liście do Archiwum
Pomorskiego Armii Krajowej, Gdansk - Oliwa, 20.05.1981,
nosp. oryg.

k. 2 s. 1-2

- Zyciorys Greny Wypych, Gdansk, 10.02.1983, nosp.

k. 2 s. 3-4

Wypych Irena
z domu Kordalska

1354/17/91
(Produkcja)

Gdańsk-Oliwa 20.5.1991 r. 1

K ~~11~~ / 1031
624

80-342 Gdańsk-Oliwa

Prośba

Do

Archiwum Pomorskiego

Armii Krajowej

87-100 Toruń

ul. Piekary 37 p.23.

Ubiegam się o przyjęcie do Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej na podstawie działalności wojennej i powojennej w Szeregach Armii Krajowej.

Uprzejmie proszę o zbadanie i stwierdzenie, czy moja osoba znajduje się w aktach Waszego Archiwum i jeśli tak, potwierdzenie tego faktu.

Podaję swoje dane:

Urodziłam się 14. września 1927 r. we wsi Nosek, Gm. Lidzbark Welski - wieś, jako córka Franciszka Kordalskiego i Marianny z domu Jędraszek. Rodzice mieli tam gospodarstwo rolne położone pod lasem - dzięki czemu, było ono wygodną bazą w czasie wojny dla żołnierzy A.K. majora "Łysego" lub "Leśnika" i po wojnie dla oddziałów Balla - "Sowy" i Wypycha - "Wilka".

W roku 1947 wyszłam za mąż za Franciszka Wypycha - "Wilka". Baza nasza nosiła nazwę "Hel".

W czasie wojny związałam z konspiracją A.K. brat mój Władysław Kordalski urodzony w 1907 r. zarówno mnie jak i pozostałych członków rodziny. Ja składałam przed nim przysięgę wojskową w końcu 1943 r., będąc od tej pory łącznikiem. Jako młoda dziewczyna, nie zwracałam uwagi na niebezpieczeństwo które mi groziło, bywając w Traczyskach u Pani Kaszewskiej, czy też nosząc do lasu żywność i inne rzeczy. Miałam pseudonim "Dorotka".

Brat mój Władysław Kordalski, zamieszkały we wsi Buczkowo Gm. Górzno, pow. Brodnica, był dla mnie wówczas dowódcą. Zginął w dniu 6.XI.1944 r. rozstrzelany przez "Jagdkomando" przy pacyfikacji "bunkra" zajętego przez zwiad spadochronowy Wojska Polskiego w lesie leśnictwa Buczkowo.

Terror, jaki wówczas zapanował, spowodował przerwanie działalności konspiracyjnej w czasie wojny.

Verte

Działalność nasza została wznowiona w 1945 r. ~~przez~~ przez znanych z czasów wojny Balla - "Sowę" i Wypycha Franciszka - "Wilka", z którymi byłam związana do czasu ujawnienia się na zasadzie mnestii w 1947 r. W tym czasie byłam aresztowana przez U.B.w Działdowie, maltretowana i torturowana. 116r
146r

Zwracam się z uprzejmą ^{prośbą} do Archiwum Pomorskiej Armii Krajowej o potwierdzenie w/w faktów. Nie wiem czy brat mój - mój dowódca ś.p. Władysław Kordalski zostawił ślad odebrania ode mnie przysięgi wojskowej. Wiem, że pełniłam od jesieni 1943r. rolę łącznika, będąc pewna, że jestem żołnierzem Armii Krajowej. 116r

Od roku 1945 - 47 działalność naszej Bazy "Hel" i mego męża "Wilka", oraz moja, są w tamtych stronach powszechnie znane. 116r

Dane te, są mi konieczne dla Komisji Weryfikacyjnej Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej Okręgu Gdańskiego, gdzie ubiegam się o członkostwo i uprawnienia kombatanckie.

Serdecznie pozdrawiam i z góry dziękuję

Z poważaniem

Irena Wypych
/-/ Irena Wypych z d.Kordalska

wpiłym to 17.03.1993 (S.dz. 270/A/93)

W.F.

Irena Wypych
zam. Gdańsk-Jelitkowo

Gdańsk, 10.02.1993r.

Ż Y C I O R Y S

Urodziłam się 14 września 1927r. we wsi Nosek gmina Lidzbark w byłym powiecie Działdowo, z matki Marianny z domu Jędraszek, ojca Franciszka Kordalskiego. Rodzice moi mieli gospodarstwo rolne o powierzchni 16 ha, gdzie się wychowałam i mieszkałam do sierpnia 1947r. Gospodarstwo rodziców położone było wśród dużego kompleksu lasów Nadleśnictwa Lidzbark i Ruda. Całą ~~całą~~ wojnę pracowałam w gospodarstwie rodziców. Gospodarstwo z racji położenia wśród lasów było dogodnym miejscem do spotkań ludzi Ruchu Oporu. Zarówno w czasie pokoju, jak i po wojnie, do czasu amnestii, w lutym 1947r., gospodarstwo nosiło zakonspirowaną nazwę "HEL".

Brat mój, Władysław Kordalski urodzony w 1907r. związał się z Ruchem Oporu na początku 1942r. Był żołnierzem Armii Krajowej grupy bojowej "CHORZELE", którą dowodził mjr Nowakowski ps. "ŁYSY" lub "Leśnik". Poprzez brata cała nasza rodzina działała w tej grupie, a ja jako młoda dziewczyna byłam łączniczką tej grupy ps. "DOROTKA".

W charakterze łączniczki działałam ~~na~~ od marca 1942r. do wyzwolenia, tj. do stycznia 1945r. W okresie tym grupa "Chorzele" prowadziła aktywne działania bojowe na w/w terenie, m.inn. ciężki bój z Niemcami stoczyła w grudniu 1944r. pod miejscowością Górzno k/Brodnicy.

W trakcie działań bojowych w 1944r. zginął mój brat Władysław.

Po przejściu frontu żołnierze zgrupowania Armii Krajowej grupy bojowej "Chorzele", w wyniku represji prowadzonej przez Urząd Bezpieczeństwa wobec żołnierzy AK, podjęli czynny opór tworząc oddział leśny "WIN", którego dowódcą został Stanisław Balla ps. "SOWA",

W okresie tworzenia oddziału przejęłam ponownie obowiązki łączniczki w plutonie Franciszka Wypycha ps. "WILK", natomiast już w lecie 1945r. naszą bazą stało się ponownie gospodarstwo moich rodziców "HEL".

W maju 1946r. za działalność konspiracyjną zostałam aresztowana wraz z całą rodziną przez Urząd Bezpieczeństwa i osadzona w areszcie śledczym w Lidzbarku k/Działdowa, a następnie przewieziona do UB do Działdowa. Przesłuchania w areszcie podczas których byłam bita i torturowana /ślady mam do dzisiaj/ trwały do końca października. Po wyjściu z aresztu

wznowiłam działalność konspiracyjną w oddziale "WIN" Sowy i "Wilka" ⁴MG
za co kilkakrotnie przebywałam w krótkotrwałych aresztach aż do
amnestii. W lutym 1947r. cały oddział ujawnił się i w sposób uroczysty
złożył broń na rynku w Lidzbarku.

W kwietniu 1947r. za byłego dowódcę Franciszka Wypycha wyszłam za mąż. ⁴MG
Mamy troje dzieci. Po ślubie, ze względu na dalsze prześladowania,
wraz z mężem zamieszkałam we Wrocławiu, następnie Nidzicy, Jugowie
k/Nowej Rudy i w końcu osiedliliśmy się w Gdańsku, gdzie mieszkam do
chwili obecnej. Mąż mój zmarł 15.10.1988r.

W przeszłości ze względu na ~~wie~~ wojenną i powojenną przeszłość nie
ubiegałam się o przyjęcie do ZBOWiD.

Obecnie pragnę należeć wspólnie z ludźmi, którzy walczyli o niepodległą
i sprawiedliwą Polskę, do jednej organizacji kombatanckiej.

I/2. Dokumenty dot. osoby relatora: Kordalskiej Henry
sam. Wypychi.

- Oświadczenie świadka Andrzeja Rixyckiego, członka
SZŻAK Okręg Gdańsk o działalności konspiracyjnej
Henry Wypych, Gdańsk - Oliwa, 12 IX 1990 r., ksero. k.1 s.1
- Oświadczenie świadka Henryka Wisniewskiego,
członka ZBoWiD-u Okręg Pomorze o działalności
konspiracyjnej Henry Wypych, Gdańsk - Oliwa,
12.09.1990 r., ksero. k.1 s.2
- Zaświadczenie nr 128, wydane przez Fundację
Archiwum Pomorskie Armii Krajowej o zawartości
teczki osobowej Henry Wypych z d. Kordalskiej, Toruń,
5.04.1993 r., msp. kopia. k.1 s.3

Oświadczenie

Ja niżej podpisany, członek zwyczajny Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej, Okręg Gdańsk.....Koło Stawno....., Nazwisko i imię Różycki Andrzej....., pseudonim „Kania” „Zawa”..... nr. ewid. SZZAK 932....., zam.: Złotowa gm. Stawno woj. Śląsk..... legitymujący się Dow. Osob. ser. nr. TK 276 2675.....wydanym przez K.P.M.O....., uprzedzony i świadom odpowiedzialności karnej z art. 247 § 1 KK za złożenie danych niezgodnych z prawdą/sankcja karna do 5 lat pozbawienia wolności/, oświadczam co następuje:

Kol. Wypych Irene z Kordalskiej....., urodzony/a 14 09 1927 r. w Norku....., zam. Gdansk - Jelitkowo..... jest mnie znany/a/osobiście/podać wszystkie dane dotyczące przynależności do Armii Krajowej/:

Od wiosny 1945 roku Irene Wypych należała do organizacji tajnej konspiracyjnej Ruchu Oporu Armii Krajowej, gdzie dom jej rodziców był jednym z głównych kwater organizacji. Od 1946 roku sytuacja gdy powstał oddział linii - postyrumski R.O. „AK” - „Wilko” była członkiem - tego oddziału, komendant „Sowa” (Stanisław Bella) do plutonu „Wilko” (Franciszek Wypych.) W 1946 roku była ona więziona i torturowana za przynależność do organizacji przez okres 8 miesięcy w U.B. Przez cały okres strażnikiem nie bezpośrednim z Irene Wypych gdzie był drugim następcą „Sowy”. Będąc kierownikiem K.G. AK 2 razy w październiku i listopadzie 1944 roku do podobnego „Pomocnik” zetknęła się z Ireną Kordalską (Wypych), jako członkiem AK w konspiracji.

/miejsowość, data/ Gdansk - Oliva 12. IX. 1990 r

Tożsamość składającego oświadczenie oraz własnoręczność podpisu stwierdzam:

/miejsowość, data/ Gdansk - Oliva 12. IX. 1990 r. m.p.

Andrzej Różycki /czytelnie nazwisko i imię, pseudonim, podpis/ „Kania” „Zawa”

STOWARZYSZENIE ŻOŁNIERZY ARMII KRAJOWEJ Okręg Gdańsk KOŁO GDANSK-OLIVA

/czytelnie nazwisko i imię, stanowisko, podpis/ Stanisław Bella

OŚWIADCZENIE

Ja niżej podpisany, członek zwyczajny Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej, Okręg „*Bromar*” Kołomyjski „*Przymorsie*”

Łowosice

Nazwisko i imię *Henryk Miśkiewicz*, pseudonim „*Czarny*”
nr ewidenc. SZZAK *.....*, zam. *So. 398, pl. Ołtarz*

legitymujący się Dow. Osob. seria nr *AB 46 7 1659* wydanym przez ..

Prer. M. Jolawski, uprzedzony i świadom odpowiedzialności karnej z art. 247 § 1 KK za złożenie danych niezgodnych z prawdą /sankcja karna do 5 lat pozbawienia wolności/, oświadczam co następuje:

Kol. *Frucyk Wypych „Dorotek”* urodzony/a/ *14.09.1927*

w *Kosch* zam. *Jolawski Jelitkowo*

jest mnie znany/a/ osobiście /podać wszystkie dane dotyczące przynależności do Armii Krajowej/:

*Frucy Wypych był rodzinielem - Egzultimem naszej grupy bojowej A.K. „Choczele”. Przesadłem ja w *Łowosice* *Lesnym* w okolicy wsi *Kosch*, bywałem w ich gospodarstwie stałem się ich narządem, w *Wymiechanie Kaszubska* & miejscowości *Tracystka*, gdzie przynosiła tak jak i ja przesyłki. Także spotkania dotyczące lat wojny rok 1943 i 1944.*

Jolawski Ołtarz 12.09.1990
/miejscowość, data/

[Signature]
.....
/czytelnie nazwisko i imię pseudonim, podpis/

Tożsamość składającego oświadczenie oraz własnoręczność podpisu stwierdzam:

Jolawski Ołtarz 1990.09.12
/miejscowość, data/ *[Signature]* m.p.

.....
/czytelnie nazwisko i imię stanowisko, podpis/
[Signature]

Toruń 5.04.1993 r.

Z A Ś W I A D C Z E N I E nr 128

Fundacja " Archiwum Pomorskie Armii Krajowej" w Toruniu niniejszym zaświadcza, że w zasobie naszego Archiwum jestteczka osobowa p.Ireny Wypych z d. Kordalskiej ps. "Lorotka" ur. 14.09.1927 r. /założona w 1991 r., sygn. K-624/1031 /, zawierająca jej własną relację z działalności w okresie okupacji oraz w Ruchu Oporu AK po 1945r. a także oświadczenia świadków - Andrzeja Różyckiego i Henryka Wiśniewskiego.

Z relacji p. I.Wypych wynika, iż w okresie od marca 1942 r. do stycznia 1945 r. była łączniczką w grupie partyzanckiej AK "Chorzele", dowodzonej przez P.Nowakowskiego ps."Łysy", której jedną z kwater, było gospodarstwo rodziców I.Kordalskiej o kryptonimie "Hel". Funkcję tę pełniła nadal w okresie lat 1945-1947 w ROAK i WiN w oddziale Stanisława Balli ps."Sowa", w plutonie Franciszka Wypycha ps."Wilk".

Oświadczenia świadków:

1m Andrzej Różycki ps."Zjawa","Kania", mający również w Archiwum teczę osobową sygn. M-512/1148 / m.in. żołnierz NOW, od sierpnia 1942 żołnierz AK, kurier KGAK, partyzant w oddz. F.Wypych w okresie okupacji, po 1945 r. d-ca II plut. w oddziale partyzanckim S.Balli, od lipca 1946 r. d-ca ROAK i WiN na pow.Działdowo/ zaświadcza iż: "Będąc kurierem KG AK dwa razy w październiku i w listopadzie 1944 r. zetknąłem się z Ireną Kordalską /Wypych/ jako członkiem AK w konspiracji." oraz że od września 1945 r. należała ona do organizującej się konspiracji Ruchu Oporu AK a dom jej rodziców był jedną z głównych kwater. Od 1946 r. należała do oddziału partyzanckiego Stanisława Balli ps. "Sowa".

2. Henryk Wiśniewski ps."Czarny" oświadcza, że:"Irena Wypych była członkiem-łącznikiem naszej grupy bojowej "Chorzele;" oraz, że miał z nią kontakt w latach 1943-1944.

Kierowniczka Archiwum
mgr Hanna Marcinkowska

Wiceprezes Fundacji
Prof. Andrzej Tomczak

IV/ Korespondencja bieżąca Kordalskie Greus sam.
1. Wypych:

- list dokumentalista Obradu Brodnice do Henry

Wypych dot. dokumentów sw. z działalności

konspiracyjnej, Toruń, 15.04. 1991 r. msp. kopia.

k. 1 s. 1

- list przewodni Fundacji do Zarządu w 128,

z podziękowaniem za przesłane dokumenty,

Toruń, 5.04. 1993 r., msp. kopia.

k. 1 s. 2

1
K 354/12/91

Toruń 15.07.1991

Pani Irena Wypych
Gdańsk-Oliwa

Szanowna Pani,

W odpowiedzi na list Pani z dnia 20 maja uprzejmie komunikuję:
Nie udało się niestety dotychczas odnaleźć w zbiorach naszego Archiwum danych o Pani i Pani Brata uczestnictwie w działalności konspiracyjnej obwodu AK Brodnica, z lat 1939-45 /tylko takie materiały są tu gromadzone/. Ówcześni konspiratorzy nie pozostawili żadnej dokumentacji. Udokumentowana relacją jest owszem służba Marii Kaszewskiej z Traczysk, o której Pani wspomina w swojej relacji. Będziemy kontynuować poszukiwania w czasie żmudnego opracowywania naszych materiałów historycznych dotyczących obwodu AK Brodnica.

Informacje podane w Pani relacji wprowadziliśmy do naszych zbiorów w Pani teczce osobowej noszącej sygnaturę K 624/1031. Prosimy o uzupełnienie danych o służbie Pani i Pani krewnych w/g załączonego kwestionariusza. Prosimy również o fotografie i posiadane być może dokumenty.

Łączymy wyrazy szacunku i AKowskie pozdrowienia

sz
Dokumentalistka Obwodu Brodnica

FUNDACJA
„Archiwum Pomorskie Armii Krajowej”
ul. Piekary 49, tel. 271-86
87-100 TORUŃ

Lds. 434/7/93

Toruń 5.04.1993 r.

Szen. Pani
Irena Wypych
80-342 Gdańsk - Oliwa

Szanowna Pani !

W załączeniu przesyłamy zaświadczenie nr 128 , dziękujemy za przekazane naszemu Archiwum dokumenty oraz zwracamy się z prośbą o przesłanie do nas relacji / według dołączonego schematu / o Pani mężu, Franciszku Wypychu.

Łączymy wyrazy szacunku

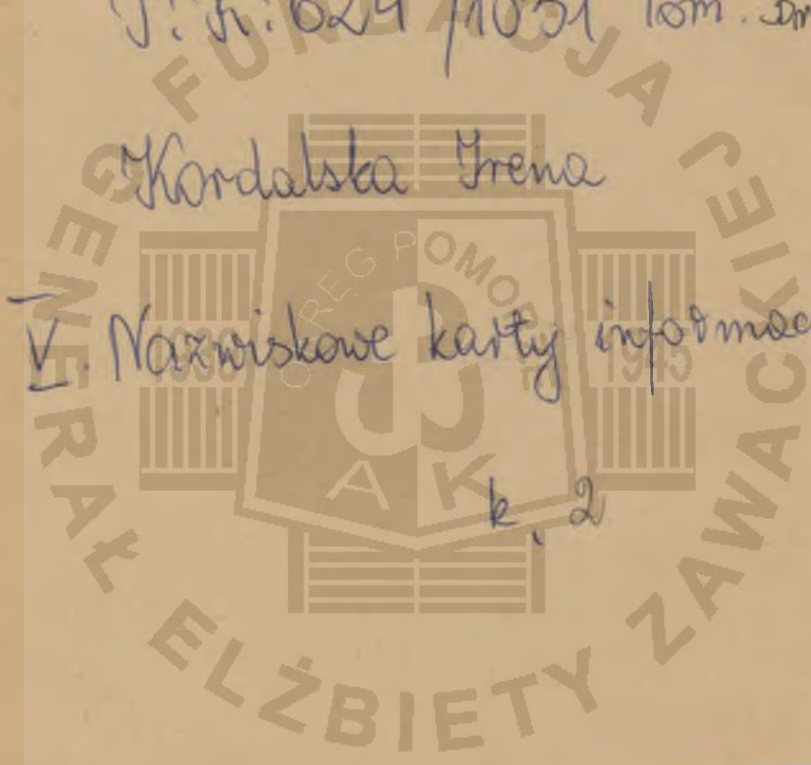
Kierowniczka Archiwum
mgr Hanna Marcinkowska

T:K:624 /1031 Pom. Brodnice

Kordalska Hena

V. Nazwiskowe karty informacyjne

k. 2

Brodzisz
AK 1

Pomorze

Wypych Irena
ur. 14.09.1927.

Okr. Pomorze, grupa bojowa "Chorzele" (?) - AK,
plut. "Wilka", D.....wo (?), łączniczka

Adres: Gdańsk,

Lista WSK: str. 27/347

K.Wojt.1996.

Grordalska Irene
zam. Wypych

Brodnica
17 K

zob. mel. Wypych Franciszek
K: 784/1464 Pom. - Brodnica

Kordalska Irena

